

Morten Kvists prædiken ved Folketingets åbningsgudstjeneste

Taler

Morten Kvist
Sognepræst

Dato

2. oktober 2018

Sted

Christiansborgs Slotskirke

Prædikentekst: Lignelsen om den fortabte søn, Lukas 15,11-32.

Det er af og til blevet sagt, at kristendommen i koncentreret form kan udtrykkes i to lignelser. Den ene er lignelsen om den barmhjertige samaritaner, der eksemplarisk handler om næstekærlighed, både som et ydre fænomen, at man skal hjælpe sin nødstedte næste, og som et indre fænomen, at det er Gud, som gør et menneske næstekærligt. Den anden lignelse er netop om den fortabte søn, som handler om nåde. Nåde både i ydre forstand at den hjemvendte søn får lov til at komme hjem og indtræde i sin faders hus, idet husets orden, den faderlige autoritet, loven viger; og nåde i indre forstand at faderen ikke kan holde sine kærlige følelser tilbage. Han lader sit hjerte og sin glæde løbe af med sig.

Når kristendommen i koncentreret form kan udtrykkes i disse to lignelser, skyldes det sandsynligvis, at de er gode fortællinger, nemme at huske, og måske især at de har en tydelig moralsk dimension: Den nødstedte skal hjælpes, og vi skal kunne lade nåde gå for ret. Sådanne moralske udsagn er i udgangspunktet ret nemme at forholde sig til, og der er jo ingen grund til at gøre tilværelsen mere kompliceret end højst nødvendigt.

Holder vi os nu til lignelsen om den fortabte søn, er der dog mere at sige. Lignelsen er ikke først og fremmest en moralsk fortælling om at lade nåde gå for ret, men forholdet mellem nåde og ret er altid en følge af noget andet. Det er dette 'andet', som er lignelsens egentlige centrum eller det skabende punkt, kunne vi kalde det.

Sagen kompliceres lidt af, at dette 'andet' også kaldes nåde. Vi er tilbøjelige til at forstå ordet nåde netop juridisk eller moralsk som f.eks. i udtrykket at lade nåde gå for ret. Det har omfattende konsekvenser. Det giver os et billede af Gud som

først og fremmest en dommer, hvis vrede vi ikke må vække, og hvis lov vi derfor skal holde. Gud har givet menneskene en moralsk lov, som udmøntes i en juridisk lov i form af paragraffer, som igen bliver til domme afsagt af en dommer. Den øverste dommer er i sidste ende Gud. Faderen i lignelsen er begribeligvis et billede på Gud, hvis lov og domme opretholder husets orden, men i dag lader han altså nåde gå for ret.

Nu påstår vi så, at vi skal bagom denne juridiske forståelse af nåden, ikke fordi den er forkert, men fordi den er utilstrækkelig. Flere steder i NT bruges udtrykket 'nådens rige fylde', og det er denne rigdom, vi skal på sporet af. Nåde som fylde og åndelig rigdom.

Nåde er livsfylde. Nu kan tilværelsen være fyldt af så meget, uro, indtryk og bekymringer f.eks., men selvfølgelig også af glæde og forventning og ikke mindst praktiske anliggender, hvilken frakke, man skal tage på, hvad man skal spise, og hvornår toget går. Ud fra lignelsen kan vi sige, at faderen sikkert var fuld af savn efter sin yngste søn, lad os kalde det en grundstemning, der summede med i alt, hvad han i øvrigt måtte fylde sin dag med. Den ældre broder blev fyldt af misundelse og jalousi, da den fortabte lillebror vendte tilbage. Et menneskes liv kan være og er som regel fyldt af meget forskelligt.

Nåde som livsfylde er derimod ånd, det vil sige en måde at forholde sig til livets mange tilskikkelser på, altså hvordan man tager, hvad der sker og med hvilken indstilling, man tager sine beslutninger. Nåden er ideelt set at have Guds ånd i hjertet og at lade denne ånd gennemstrømme og fylde alt, hvad man siger og gør.

Et sådant ideal giver det dog ikke mening at stræbe efter, for det ligger helt udenfor vores rækkevidde. Jesus var nåden i levende live, og derfor var han også Kristus, Guds søn, skaberkraften i egen person, hvad han jo heller ikke havde valgt at være eller stræbt efter at blive. Han forblev simpelthen tro mod sin bestemmelse, ikke mod et ideal.

Vi kan få hans ånd i hjertet som en gave, og jo mere den fylder jo bedre er det selvfølgelig, men vi kan altså ikke selv beslutte os for, at det skal ske. Heri ligger netop nådens storhed, at den er en magt, der både kan og vil erobre hjertet på trods af vore egne anliggender, endda på trods af gode hensigter og god moral. Vi kan sige, at nåden suspenderer os selv, og føje til, at det selvfølgelig får alle

mulige konsekvenser, men ikke altid dem, vi ønsker, og overskue dem kan vi slet ikke. Hvilke konsekvenser ville det f.eks. få på lidt længere sigt, at faderen i lignelsen bryder husets orden og skyder retfærdigheden til side? Vil det få den ældste søn til at bryde op og vende hjemmet ryggen?

Det er interessant at vide, at Martin Luther også kaldte nåden for retfærdighed. Nåde, retfærdighed og tro er i realiteten det samme. Når vi hører det kendte udtryk 'retfærdiggørelse ved tro' og ikke ved gerninger, så lyder det let som om, troen er noget, vi skal tage os sammen til, at vi skal præstere tro, som dermed blot har indtaget gerningernes plads. Vi bliver ikke retfærdiggjort af de gode gerninger, men af tro, har vi lært, og dog klinger det af noget, vi selv skal sørge for. Vi skal imidlertid hele tiden tænke på både tro, nåde og retfærdighed som noget passivt, som noget, der sker med os. Martin Luther forsøgte på mangfoldige måder at beskrive, hvad troen, retfærdigheden og nåden er, i en vis forstand var det det eneste, han gjorde. Han skriver et sted: "Retfærdighed...har (...) ikke at gøre med vore gerninger, men er helt anderledes. Nemlig en passiv retfærdighed...For når det gælder den, hverken gør eller giver vi Gud noget. Men vi er blot modtagende og lader en anden, nemlig Gud, virke i os...Denne retfærdighed er hyllet i et mysterium, som verden ikke kan begribe." (Store Galaterbrevskommentar, indl.).

Vi kan undlade at stille os i vejen for Guds nåde, vi kan prøve, og vi kan bede om den. Det er ikke så lidt endda, helt sikkert nok til, at man kan blive opfattet som anderledes og mærkelig og afvigende og kan få verdens modstand at føle. For Guds nåde eller åndens gerning i os er ikke konform med verden, med hvad vi selv vil, eller de ordninger, vi har lavet for at beskytte både det fælles samfund og vore formuer.

Vender vi så tilbage til lignelsen igen og nu lidt klogere end før, da har vi lært at se nåden alle vegne, den kan endda være på færde i den yngste søns hovmodige opbrud. Han ser ganske vist ud til kun at ville sit eget, men i det store, guddommelige perspektiv kunne det jo være, at han skulle have en lærestreg, at han skulle lære nåden at kende på den hårde måde, for at forstå, hvad han rettelig lever af, i dette tilfælde sin faders kærlighed. Nåden er helt sikkert på færde, da han "gik i sig selv", som der står, og finder ud af, at han vil ydmyge sig og vende hjem, ja at han allerede er ydmyggjort ved at ville vende hjem tomhændet og æreløs. Nåden er selvfølgelig på færde i faderens modtagelse, og det store er ikke alene, at faderen suspenderer al orden og slagter fedekalven,

men især at han ikke kan lade være. Han overgiver sig til den nåde, som lever i ham, stiller sig netop ikke i vejen for den, idet han løber sin søn i møde.

Det betyder, at Guds nåde får den allerhøjeste status i menneskenes og dyrenes og alt det levendes skabte verden. Vi skal lære at se nåde overalt, og med lignelsen om den fortabte søn i ryggen har vi de bedste forudsætninger for at gøre det.

Da skal vi huske tre ting.

For det første, at lignelsen for en stund suspenderer en husorden, loven. Faderen nedbryder i ydre forstand sin egen autoritet, men netop kun i lovens ydre forstand, for i stedet at indsætte sin kærlighed som den nye og højeste autoritet; den kan til gengæld kun administreres af ham selv. Han kan ikke overlade den til f.eks. en forvalter.

Det betyder for det andet, at lignelsen rokker ved et moralsk fundament. Kærligheden sættes over loven, men fordi den netop er personlig, findes den som noget andet og bedre end samfundet, endda som en forstyrrelse af samfundet, for dets ordninger kan ikke bygges på dette højeste, som nåden er, livets fylde.

For det tredje skal vi huske at se hele lignelsen fra den ældste brors perspektiv. Ikke for at give ham ret eller betvivle faderens kærlighedshandling og dens storhed, men for at lære at se nåden også derfra. Den ældste søn skal lære at give slip på sig selv og sit eget, lægge misundelsen og jalousien bag sig, for det er nåden, hvor han er. Ham ligner vi oftere end vi ligner den yngre, der skejede ud, brugte alle pengene på sprut og damer og havde en festlig tid. Begge sønner ender et sted, hvor de har brug for at lære at se nåden i deres egen tilværelse, at den er fyldt af nåde og vel mest det. Den yngre lærte det hurtigere end den ældre. 'Hellere lille og vågen end stor og doven', kunne han være fristet til at sige. Den store kunne så svare igen med et andet ordsprog: 'Hellere rig og rask end syg og fattig'. Sammen og i kor kunne de derpå passende sige: "Alt af nåde", og se! - det ville være en forbrødring.

Amen.

Salmer:

729: Nu falmer skoven
10: Alt hvad som fuglevinger fik
108: Lovet være du Jesus Krist
217: Min Jesus, lad mit hjerte få

Kilde

folkekirken.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet, Åbningstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/morten-kvists-praediken-ved-folketingets-aabningsgudstjeneste-2018>